

**JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
OFISI YA MAKAMU WA RAIS**

**HOTUBA YA MHESHIMIWA DKT. PHILIP ISDOR MPANGO, MAKAMU
WA RAIS WA JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA, KWENYE
MAADHIMISHO YA SIKU YA SEKTA BINAFSI TANZANIA
KWA MWAKA 2022**

**UKUMBI WA SUPERDOME MASAKI, DAR ES SALAAM
TAREHE 02 DESEMBA, 2022**

Mheshimiwa Dkt. Ashatu K. Kijaji (Mb.), Waziri wa Uwekezaji, Viwanda na Biashara;

Mhe. Mashimba Ndaki (Mb.), Waziri wa Mifugo na Uvuvi;

Mhe. Dorothy Gwajima (Mb.), Waziri wa Maarifa ya Jamii, Jinsia, Wanawake na Makundi Maalum;

Mama Angelina Ngalula, Mwenyekiti wa Taasisi ya Sekta Binafsi Tanzania (TPSF);

Paul Makanza, Makamu Mwenyekiti TPSF;

Waheshimiwa Mawaziri na Naibu Mawaziri wote mliopo;

Waheshimiwa Wabunge;

Waheshimiwa Makatibu Wakuu wa Wizara mbalimbali;

Waheshimiwa Mabalizi na Viongozi wa Mashirika ya Kimataifa;

Wakurugenzi wa Bodi ya TFSF;

Wenyeviti Wastaafu wa TPSF;

Viongozi wa Sekta Binafsi kutoka nchi mbalimbali;

Mhe. Stephen Kiruswa, Naibu Waziri wa Madini;

Wanachama wa TPSF;

Wakuu wa Taasisi , TIC, TRC, Brela; Wafadhili wote GSM

Wanahabari;

Wageni Waalikwa, Mabibi na Mabwana;

Jamhuri ya Muungano wa Tanzania...

Napenda kutoa shukrani kwa Wizara ya Uwekezaji, Viwanda na Biashara na Taasisi ya Sekta Binafsi Tanzania (TPSF) kwa kumwalika Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kuwa Mgeni Rasmi kwenye **Maadhimisho haya ya Siku ya Sekta Binafsi Tanzania Mwaka 2022 (TPSD - 2022)**. Mheshimiwa Rais alipenda sana kujumuika nanyi leo lakini haikuwezekana kutokana na majukumu mengine ya kitaifa aliyonayo na hivyo amenipa heshima ya kumwakilisha. Na kwa mambo haya mazuri nitaendelea kujumuika na sekta binafsi kila nitakapombwa kufanya hivyo kwa maagizo ya Mhe. Rais au moja kwa moja.

Mheshimiwa Rais anawapongeza wote walioshiriki katika kinyang'anyiro cha Tuzo ya kutambua Makampuni na Mashirika Binafsi ambayo yameonesha utendaji wa kipekee ndani ya kipindi cha mwaka mmoja kutoka 2021 - 2022. Pia anawashukuru kwa mchango mkubwa wa sekta binafsi katika uchumi wa Taifa na maendeleo ya nchi kwa ujumla. Mheshimiwa Rais ameniagiza niwahakikishie kuwa Serikali anayoiongoza itaendelea kupokea ushauri wenu ili kuboresha mazingira ya kufanya biashara na uwekezaji nchini. Aidha, Mheshimiwa Rais anawashukuru kwa dhati kwa kumtia moyo kwa kuyasema wazi mengi yaliyopatikana katika kipindi kifupi cha miaka miwili ya safari ya mafanikio ya utwala wake. Anaahidi kuendelea kushirikiana nanyi ili kwa pamoja tuweze kukuza uchumi wa nchi yetu na kuboresha maisha ya watanzania. Nimefurahi kuona ushiriki mkubwa wa sekta binafsi na wabia wenu kutokak Wizara mbalimbali za Serikali bara na Zanzibar.

Ndugu Mwenyekiti, Washiriki na Wageni Waalikwa;

Serikali inatambua kuwa Sekta Binafsi hapa nchini ni injini ya ukuaji wa uchumi wetu na mdau muhimu katika jitihada za kupunguza umasikini kupitia uzalishaji na uongezaji thamani wa malighafi tunazozalisha; kutoa ajira kwa wananchi; Kuongeza mapato ya Serikali pamoja na fedha za kigeni; kutoa huduma mbalimbali za kiuchumi; na kuwa chemichemi ya maendeleo ya Sayansi na Teknolojia. Sekta Binafsi pia ni mshirika muhimu wa Serikali katika kukabiliana na majanga na misukosuko kutoka ndani na nje ya nchi. Mfano mzuri ni ushirikiano mlioutoa kwa Serikali kipindi chote cha janga la UVIKO-19. Serikali ilipoamua kutozifunga shughuli za kiuchumi, Sekta Binafsi ilisimama kidete na kuwa na uthubutu wa kuendelea na uzalishaji na utoaji huduma licha ya dunia kugubikwa na hofu kutokana na janga la ugonjwa huo. Serikali inawapongeza sana kwa kusimama imara.

Ushirikiano wenu na Sekta ya Umma umeleta mafanikio yakuridhisha. Kwa mfano, Uchumi wa Taifa letu umeendelea kuimarika ambapo kwa mwaka 2021 ulikua kwa asilimia 4.9 ikilinganishwa na asilimia 4.7 mwaka 2020. Katika kipindi cha nusu ya kwanza ya 2022, uchumi umekua kwa asilimia 5.2. Mwelekeo wa uchumi kwa kipindi cha 2023-2027 ni ukuaji wa asimilia 6.3. Kutokana na ukuaji huo wa uchumi na mwitikio wenu mzuri katika kulipa kodi bila shuruti, mmeiwezesha Serikali kutimiza malengo ya mapato ya kodi kwa zaidi ya asilimia 96 na kukusanya wastani wa Shilingi trilioni 2 kwa mwezi. Kupitia mauzo nje, Sekta Binafsi imechangia kuongeza mapato ya fedha za kigeni (export earnings)

kwa takribani asilimia 24 kufikia dola za Marekani bilioni 11.7 kwa mwaka unaoishia Septemba, 2022 ukilinganisha na dola za Marekani bilioni 9.4 kipindi kama hicho mwaka 2021. Pamoja na changamoto za ukame na athari ya vita vya Urusi na Ukraine, Taifa letu limeendelea kujitosheleza kwa chakula na kuzalisha ziada inayouzwa nje ya nchi. Sekta Binafsi kupitia nyanja ya benki, imechangia ukuaji wa mikopo katika sekta mbalimbali kwa takribani asilimia 20 katika kipindi cha Juni - Oktoba 2022 ukilinganisha na chini ya asilimia 5 katika kipindi kama hicho 2021. Sekta Binafsi mmekuwa vinara katika kuendesha huduma za usafirishaji wa ndani na nje ya nchi na hivyo kuziba pengo lililoachwa na kusuasua kwa Mashirika ya Umma ya usafirishaji na kufanikisha utendaji kazi wa bandari zetu. Kwa kweli mafanikio ni mengi na Serikali inawapongeza sana.

Ndugu Mwenyekiti;

Dhima ya Maadhimisho haya inasema "**Kuimarisha Ushindani wa Sekta Binafsi**". Mada hii sio tu inaendana na dhana ya Mpango wetu wa Maendeleo wa Miaka Mitano – *Kujenga Uchumi Shindani kwa Maendeleo ya Watu*, bali pia imekuja kipindi mwafaka ambapo Taifa letu linafunguka kimataifa na kikanda kwa kasi na kuna mwitikio mzuri wa wawekezaji kutoka nje na ndani ya nchi. Hivyo, hatuna budi kujiimarisha ili kushiriki katika soko lenye ushindani mkali.

Serikali imeendelea kuboresha mazingira ya biashara na uwekezaji hapa nchini kwa lengo kuu la kuvutia uwekezaji, kukuza biashara na kukuza ushindani wa Sekta Binafsi. Sisi sote tunafahamu kuwa kupitia utekeleza wa Mpango wa Maboresho ya Mazingira ya Biashara (*Blueprint*), Serikali imepunguza ukiritimba, urasimu na majukumu kinzani katika Taasisi za Umma na kufuta utitiri wa kodi na tozo zisizo na tija. Hivi karibuni, Bunge limepitisha Sheria Mpya ya Uwekezaji ya Mwaka 2022 ambayo inatoa fursa sawa kwa wawekezaji wote. Mrejesho nilioupata kutoka kwa wadau kama CTI ni kwamba Sheria hiyo ni nzuri na wezeshi. Aidha, katika jitihada za kuufungua uchumi wetu kimataifa, Mheshimiwa Rais aliridhia kusainiwa kwa Mikataba ya Kutotoza Kodi Mara Mbili (*Double Taxation Avoidance Agreement*) na nchi kumi (10) ili kuvutia na kuimarisha biashara na uwekezaji. Majadiliano yanaendelea ili kuwa na mikataba ya aina hiyo na nchi nyingi zaidi.

Kadhalika, Sera ya Bajeti na Fedha zimeendelea kuwa wezeshi na kuendana na kasi na mahitaji ya Sekta Binafsi. Kwa mfano, Serikali ilitenga takribani asilimia 40 ya Bajeti ya 2021/22 na 2022/23 kwa ajili ya miradi ya maendeleo (barabara,

reli, madaraja, bandari, nishati, maji n.k.). Ili kupunguza makali ya kupanda kwa gharama za mafuta kufuatia changamoto ya kidunia hasa kwa nchi kama Tanzania ambazo hazizalishi mafuta, Serikali imetoa ruzuku ya takribani shilingi bilioni 459 ili kudhibiti kupanda kwa gharama za uendeshaji katika sekta mbalimbali. Kwa upande wa Kilimo, takribani shilingi bilioni 150 zimetolewa kwa ajili ya ruzuku ya pembejeo za kilimo, ikiwamo mbolea. Vilevile, Serikali imeendelea kulipa madai ya wazabuni na fidia ya kodi (VAT *refund*) kwa wanaostahiki ili kutoathiri shughuli za uzalishaji na utoaji huduma. Kwa upande wa Sera ya Fedha, imeendelea kulinda thamani ya shilingi na kuhakikisha akiba ya fedha za kigeni ni toshelevu kwa zaidi ya lengo la kitaifa la kuagiza bidhaa na huduma kwa Miezi Minne (4).

Ndugu Mwenyekiti, Washiriki na Wageni Waalikwa;

Licha ya mafanikio hayo yaliyopatikana kutokana na ushirikiano wetu, bado tuna safari ndefu ya kuwawezesha Watanzania kujiletea maendeleo na Taifa letu kuweza kujitegemea. Hivyo, napenda nisisitize na kuelekeza mambo yafuatayo:

Jambo la Kwanza, Mmeeleza kuwa mtatumia Maadhimisho haya kubadilishana uzoefu na kuimarisha ushirikiano. Hilo ni jambo zuri. Shauku yetu Serikalini ni kuona mnahamasisha na kuzipatia uzoefu kampuni zinazochipukia (*business startups*) ili kuongeza wigo wa Sekta Binafsi. Sisi tunaamini kuwa Kukua na kukomaa kwa kampuni hizo changa ni chachu ya mageuzi makubwa ya baadae.

Jambo la Pili, Kasi ya utekelezaji wa Mpango wa Maboresho ya Mazingira ya Biashara (*National Blueprint*) bado ni ndogo. Hivyo, Wizara ya Uwekezaji, Viwanda na Biashara ambao mmepewa dhamana ya kusimamia utekelezaji wa Mpango huo, hakikisheni mnatekeleza shughuli zilizopangwa katika Mpango huo kufikia asilimia 50 mwezi Disemba 2023 kutoka kiwango cha sasa cha asilimia 13 tu. Natambua asilimia 56 ya mambo yanayopaswa kutekelezwa yapo katika hatua mbalimbali za utekelezaji lakini fuatilieni kuhakikisha yanakamilishwa. Aidha, zichukulieni hatua taasisi ambazo hazitaki kubadilika na zinakwamisha utekelezaji wa Blueprint.

Jambo la Tatu, Serikali imedhamiria kufanya kazi na Sekta Binafsi katika miradi mbalimbali ya ubia kama vile ujenzi wa barabara, miradi ya umwagiliaji, uzalishaji wa nishati n.k. Hata hivyo, mwitikio wa Sekta Binafsi kuchangamkia fursa hizo bado ni mdogo! Pamoja na mambo mengine naitaka Wizara ya Fedha

na Mipango na TPSF, mkae pamoja na kuangalia namna ya kuongeza ushiriki wa Sekta Binafsi katika miradi ya ubia. Kama ikibidi twende tukajifunze nchi nyingine kama Ivory Coast ambao wamepiga hatua kubwa sana katika utekelezaji wa miradi ya ubia.

Jambo la Nne, Natambua na kuwashukuru kwa mchango wenu katika uhifadhi wa mazingira. Napenda kuwasisitiza muendeleo na juhudi hizo katika mapambano dhidi ya athari za mabadiliko ya tabianchi na uharibifu wa mazingira. Hata hivyo, bado hamfanyi vizuri katika kuchangamkia fursa mbalimbali na rasilimali za kimataifa katika kulinda mazingira. Napenda niwahamasisha wadau wote wa Sekta Binafsi chini ya TPSF kwa kushirikiana na Ofisi ya Makamu wa Rais - Mazingira; Wizara ya Uwekezaji, Viwanda na Biashara; na Ofisi zetu za Ubalizi, kupitia Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki kuchangamkia rasilimali fedha za kulinda mazingira kama vile biashara ya hewa ukaa na *Green Climate Fund* kuibua miradi ya utunzaji wa mazingira ikiwa pamoja na utengenezaji wa nishati mbadala, viwanda vya kuchakata taka ngumu (*waste management*) na miradi mingine ya aina hiyo.

Jambo la Tano, napenda kutumia fursa hii kutambua na kuwashukuru wawekezaji kutoka nje ya nchi kwa kuendelea kuiamini nchi yetu na kuwekeza mitaji yao hapa. Serikali inaendelea kuboresha mazingira ya uwekezaji nchini kwa kufanyia kazi changamoto mbalimbali za kiseru na kisheria zilizokuwa zinaikabili sekta ya uwekezaji. Nina wahakikishia wawekezaji wengine ambao pengine bado wanasita kuwekeza nchini kuwa, mazingira yameboreshwa na Tanzania ni sehemu salama ya kuwekeza mitaji yao na kupata faida na hii imethibitishwa na tathmini huru ya *Moody* kwa mwaka 2022.

Jambo la Sita, pamoja na pongezi nilizowapatia kuhusu kulipa kodi kwa hiari na kuongezeka kwa makusanyo ya kodi, bado kuna baadhi ya wafanyabiashara wanakwepa kodi! Hivyo, ninawahimiza wafanyabiashara wote na wanachama wa TPSF kulipa kodi kwa hiari na kwa wakati. Vitendo vya ukwepaji wa kodi ni uvunjifu wa sheria. Ni wakati sasa tuone aibu kukwepa kulipa kodi halali ya Serikali. Kwa kuwa Serikali inatimiza wajibu wake kuwaondolea kodi na tozo zisizo na tija na kuboresha mazingira ya uwekezaji nchini, tunawasisitiza nanyi mtimize wajibu wenu kwa kuendelea kulipa kodi kwa wakati.

Jambo la Saba, nafahamu kuwa kuna Mfumo ulioidhinishwa na Serikali wa kuwezesha midahalo baina yenu na Serikali unaoratibiwa na TNBC. Hata hivyo, Mfumo huo umekuwa hautumiki ipasavyo na badala yake baadhi yenu kuhangaika kutafuta ufumbuzi wa changamoto mbalimbali kwa njia zisizo rasmi. Kupitia hadhara hii naitaka TNBC kwa kushirikiana na TPSF kubaini kwa nini Mfumo huo hautumiki kama ilivyotarajiwa. Mimi naamini kuwa Mfumo huo ukitumika vyema utarahisisha utatuzi wa changamoto na maboresho ya mazingira ya biashara na uwekezaji.

Jambo la Nane na la mwisho, ni kuhusu rushwa. Kama Baba wa Taifa alivyotuasa, rushwa ni adui wa haki. Hivyo, naomba sisi sote tushirikiane katika mapambano dhidi ya rushwa. Ni kweli kuwa baadhi yenu bado mnashirikiana na watendaji wa Serikali kutoa na kupokea rushwa ili kupata zabuni mbalimbali au kujinufaisha kwa namna moja au nyingine. Kulingana na biashara zenu na shughuli zenu za kila siku, mnaifahamu mianya mingi ya rushwa hapa nchini. Ninawakumbusha hao wachache waache kutoa au kupokea rushwa na wengine wote tutoe ushirikiano kwa TAKUKURU kufichua na kukomesha vitendo vya rushwa.

Ndugu Mwenyekiti;

Napenda kuhitimisha kwa kuwapongeza washiriki wote wa shindano la Tuzo ya mwaka 2022, hususan wale ambao wametunukiwa Tuzo. Aidha, naupongeza pia Uongozi wa TPSF na washirika wake yaani TCCIA, CTI, Chama cha Wafanyabiashara Wanawake Tanzania (TWCC), na Watendaji Wakuu wa Makampuni mbalimbali kwa kuwa wabunifu na kuandaa Maadhimisho haya mkiwa na lengo la kutathmini mafanikio ya Sekta Binafsi ndani ya mwaka mmoja chini ya Serikali ya Awamu ya Sita na Kutambua mchango wa Sekta Binafsi katika kukuza uchumi. Naamini kupitia tathmini mtakayofanya, mtajipanga upya na kuja na mikakati mipya kwenda mbele. Aidha, mtapata fursa pia ya kuhamasisha na kukumbushana jukumu la Sekta Binafsi katika utekelezaji wa Dira ya Maendeleo Tanzania 2025; kukuza na kutangaza fursa za biashara na uwekezaji nchini; na pia kuongeza ushirikiano kati ya Sekta Binafsi na Sekta ya Umma, na Sekta Binafsi kwa Sekta Binafsi. Hivyo, ninawataki kila la kheri na kwa mara nyingine tena ninawahakikishia kuwa Serikali ya Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan itaendelea kuondoa vikwazo vya kufanya biashara nchini na kuwekeza. Nawaomba tuendeleo kushirikiana na kufanya kazi kwa bidii ili sote tufikie malengo tuliyojipangia. Hakika nitafikisha salamu za sekta binafsi kwa

Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassa, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

Naomba nimalizie hapa na kutoa fursa kwa zoezi la utoaji na upokeaji Tuzo mbalimbali kuendelea.

Asanteni sana kwa kunisikiliza.